

Vändra Gümnaasium

Kauri Tammai

12. klass

Autoralli Eestis 21. sajandil

Uurimistöö

Juhendaja: Vilve Tammearu

Vändra
2014

Vändra Gümnaasium

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
1. Eesti rallisõitjad ajaloost.....	4
2. Rallisõitjad.....	5
2.1. Markko Märtin.....	5
2.2. Ott Tänak.....	6
3. Küsitluse läbiviimine.....	8
4. Autoralli areng Eestis 21. sajandil.....	9
5. Rally Estonia.....	11
5.1. Mad-Croc Rally Estonia 2010.....	11
5.2. auto24 Rally Estonia 2011.....	12
5.3. auto24 Rally Estonia 2012.....	12
5.4. auto24 Rally Estonia 2013.....	13
5.5. auto24 Rally Estonia 2014.....	13
6. Kokkuvõte.....	14
7. Resüme.....	15
Kasutatud kirjandus.....	16
Lisa 1. Eesti meistrivõistlustel autorallis osalenud ekipaažide arv 21. sajandil.....	18
Lisa 2. Michael Parki mälestuskivi Pirital.....	19
Lisa 3. Küsimustik.....	20

Sissejuhatus

Minu uurimistöö sisaldab infot autospordist Eestis 21. sajandil. Autosport on väga mitmetähenduslik mõiste ning seetõttu otsustasin keskenduda autorallile ning sõitjatele, kes on jõudnud autoralli kõrgeimasse sarja ehk World Rally Championship (WRC) ja saanud seal poodiumikoha. Lisaks selgitan välja, kumb neist rallisõitjadest, kas Markko Märtin või Ott Tänak on Eesti rallifännide seas populaarsem. Veel uurin, mis on rallifännide arvates parim autoralli võistlus Eestis ning seejärel teen populaarseimast rallist ülevaate. Uurimistöös annan ka hinnangu, missugune on autoralli olukord tänapäeva Eestis.

Valisin selle teema, sest autosport on mulle alati huvi pakkunud ning loodan seda uurimistööd tehes enda teadmisi täiustada ja teada saada, mis on parim autoralli võistlus Eestis ja kas Märtin on endiselt Eestis fännide seas kõige tuntum. Et mõlemale küsimusele vastused saada, tegin ankeetküsitluse, mille panin üles internetti, kus inimesed said küsimustele vastata. Lisaks saab küsitlusest teada, kui palju vastanutest aastas keskmiselt autospordi üritustel käib.

Kasutasin oma uurimistöös info kogumiseks ajakirju *Autoleht* (2003-2005). Kasulikke infot leidsin ka internetipõhisest autosporti käsitlevast veebilehest www.rally.ee. www.ewrc-results.com, mis sisaldab palju statistikat ja erinevaid tulemusi autorallis 20. ja 21. sajandist, ja teistest allikatest, mis töö käigus vajalikuks osutusid.

Uurimisküsimused:

1. Kumb neist, Markko Märtin või Ott Tänak, on Eesti rallifännide lemmikuks saanud?
2. Millist mõju on avaldanud Markko Märtini edu Eesti autospordis?
3. Mis on parim autoralli üritus Eestis ja mis põhjustel see on parim?

Hüpotees: Eesti rallifännide lemmikuks on siiani Markko Märtin. Märtini edu tulemusena on autoralli muutunud Eestis tuntumaks ja tänu tema kontaktidele on sõitjad leidnud rohkem võimalusi sõita maailmameistrivõistluste etappidel. Parim ralli Eestis on Rally Estonia, seda hea korralduse, tugeva konkurentsi ja soodsa toimumisaja – juuli keskpaik – tõttu.

1. Eesti rallisõitjad ajaloost

Eesti oli juba Nõukogude ajal rallispordis kõrgel tasemel. Meil olid olemas tolleaegsed tippsõitjad, nagu näiteks Ilmar Raissar, Eedo Raide ja Uno Aava. Kuna autospordi traditsioon on Eestis pikaajaline, siis on ka tänapäeval loogiline, et eestlased on rallispordi tipus.

Uno Aava kuulus aastatel 1959-1973 20 korda Nõukogude Liidu koondisse. 1959 ja 1963 tuli Nõukogude Liidu meistriks ja oli 1969. aastal meistersportlane. Ta on tulnud neljakordseks Eesti meistriks. Uno Aava valiti 2001. aastal 20. sajandi Eesti parimaks rallisõitjaks (ESBL, 2011).

Eedo Raide hakkas autosporti harrastama 1970. aastail, juhendajadeks Igo Rätsep ja Aleksander Tökke. Saavutas 1978. aastal EM etapil Rumeenias 3. koha. Tuli 1986. aastal spetsiaalautode klassis ja 1984. aastal rallikrossis Nõukogude Liidu meistriks. 1977 ja 1985 võitis Nõukogude Liidu meistrivõistlustel hõbeda. Oli kuuekordne Eesti meister autorallis. Kuulus 1976-1988 Nõukogude Liidu koondisse. Eedo Raide oli Nõukogude Liidu meistersportlane aastal 1978 ja suurmeister 1980 (ESBL, 2011).

Ilmar Raissar harrastas autosporti aastatel 1975-1991, Mati Merilo, Rein Tammiste ja Toomas Dieneri juhendamisel. Ta saavutas 1988. aastal autoralli Soome MM etapil 2. koha, EM etappidel 1987 Bulgaarias 5. koha ja Poolas 4. koha. Ilmar Raissar oli Nõukogude Liidu meistrivõistlustel 1984. aastal autorallis 8. klassis ja 1987 spetsiaalautode klassis 1. koha. On Nõukogude Liidu meistersportlane aastast 1980 ja suurmeister 1988 (ESBL, 2011).

2. Rallisõitjad

Uurin kahe eestlasest rallisõitja karjääri, kes on jõudnud autoralli maailmameistrivõistlustel kõrgeimasse sarja ehk World Rally Championship (WRC) ning saavutanud seal poodiumikoha.

2.1. Markko Märtin

Markko Märtin sündis 10. novembril 1975 Tartus. Märtin on esimese eestlasena võitnud autoralli maailmameistrivõistluste etapi. Tema esimeseks ralliautoks oli Lada Samara, millega ta debüteeris 1994. aastal.

Märtini esimene võistlus MM-sarjas oli 1997. aastal Soomes Jyväskylä ümbruses peetud Neste Rally Finland, autoks Toyota Celica Turbo 4wd ja kaardilugeja Toomas Kitsing. Võistlusel lõppu ei jõutud, sest katkestati käigukasti probleemide tõttu (Luik, 2003:46).

Toomas Kitsinguga koos sõideti aastatel 1997-1999, mil osaleti kokku 25 erineval rallil nii Eestis kui ka välismaal. Markko Märtinil oli oma rallisõitja karjääri jooksul kaheksa erinevat kaardilugejat.

Alates 2000. aastast oli Märtini kaardilugejaks inglane Michael Park. Kuni aastani 2001 sõitis Markko Märtin eratiimis, kuid 2001. aastal saadi koht Subaru tehasetiimi Subaru World Rally Team ning osaleti üheksal maailmameistrivõistluste etapil autoga Subaru Impreza S7 WRC (World Rally Car) (Ewrc-results.com, s.a.).

2002. aastal sõlmiti leping Fordi tehasetiimiga ning osaleti maailmameistrivõistluste etappidel autoga Ford Focus RS WRC (Luik, 2003:40).

2003. aastal sai Märtinist Fordi tehasetiimi esisõitja, mis tähendas lisakohustusi. Ta pidi valima autodele võistlusteks seadistused, testidel oli ta põhipiloot, osaleti autonäitustel ehk kogu aeg kulus tööle (Holmes, 2003:41-42).

Ta kuulus Fordi tiimi 2004. aasta lõpuni ning sel aastal saavutas ka hooajakokkuvõttes maailmameistrivõistluste pronksi. Esimest korda lõpetasid Märtin ja Park WRC ralli poodiumil, teisel kohal, 2002. aastal Inglismaal.

Kokku on Märtin võitnud 5 WRC etappi, esimene neist 2003. aastal Akropoli rallil

Kreekas. Samal aastal saavutati võit veel Soome ralli ja aasta hiljem Mehhiko, Prantsusmaa ja Hispaania ralli (Arula, 2005:12).

Markko Märtin sõlmis 2005. aastal Peugeot'i tehasetiimiga üheaastase lepingu. Juba suvel oli tal arvamus, et selle aasta lõppedes lõpetab ta oma autosportlase karjääri. Paraku ei lõppenud see nii, nagu Märtin ja teised ümbritsevad inimesed oleksid lootnud. 2005. aastal, septembrikuus toimunud Walesi rallil, 15. kiiruskatsel sõitis Märtin kiires vasakkurvis rajalt välja vastu puud. Õnnetuse tagajärjel hukkus Märtini kaardilugeja Michael Park. 20. juunil 2006. aastal avati Tallinnas Pirital Michael Parki auks mälestuskivi (vt. Lisa 2) (wikipedia.org, 2013).

Märtin rajas 2005. aasta lõpus koostöös Eesti Autospordi Liiduga noortele sõitjatele mõeldud rallitiimi, et anda noortele rallisõitjatele võimaluse ennast rallirajal tõestada. Tiimi saamiseks oli vaja kandideerida ning läbida minivõistlus, kus tuli näidata ka enda oskusi rallirajal. Valituks osutunud said võimaluse osaleda Eesti meistrivõistlustel neljarattaveolise N4 rühma Subaru Imprezaga. Igal aastal kuulus võistkonda kaks noort sõitjat. Aastatel 2006-2010 võideti tema meeskonna sõitja poolt Eesti Meistritiitel klassis N4. 2011. aastast tegeleb meeskond Ford Fiesta S2000 rentimisega erinevateks rallideks nii Eestis kui ka mujal. Alates 2013. aastast uuemate Ford Fiesta R5 autode rentimisega sõitjatele.

2.2. Ott Tänak

Ott Tänak sündis 15. oktoobril 1987 Saaremaal. Ta sai rallisõidu huvi külge oma rallisõitjast isalt Ivar Tänakult. Ott Tänak alustas autospordiga tegelemist 2001. aastal rallikrossis ja 2003.-2004. aastal osales noorterallis. Esimesest sportrallist võttis ta osa samuti 2004. aastal, autoks Volkswagen Golf 2. 2005.-2006. aastal jätkas Tänak osalemist samal autol, kuid sõlmis 2005. aastal lepingu Syruse ralliklubiga. 2006. aastal lõpetati Syrusega leping ning edasi osaleti 2007. aasta lõpuni OK TSK meeskonna ridades. 2007. aastal vahetati Volkswagen välja võimsama Renault Clio vastu. 2008. aastal algas Tänaku koostöö Markko Märtiniga ning ta kuulus Märtini meeskonda, mis kandis nime Subaru Autospiritist ning Tänak hakkas sõitma neljarattaveolise N4 rühma Subaru Imprezaga. 2008. ja 2009. aastal võideti Eesti meistritiitel klassis N4. Samal aastal sõideti sama autoga ka esimene MM etapp Portugalis ning aasta lõpus osales ja võitis Tänak Pirelli Star Driveri võistluse ja sai sellega võimaluse startida 2010. aastal kuuel MM etapil N4 rühma Mitsubishi Lancer

Evolution kümnel PWRC arvestuses. Võidule sõitis Tänäk, kellel alates 2010. aastast istus kaardilugeja kohal Kuldar Sikk, kahel korral, esmalt Soomes ja hooaja viimasel rallil, Inglismaal. Hooaja kokkuvõttes kuulus neile PWRC arvestuses neljas koht (Ojaperv, 2013).

2011. aastal osaleti Markko Märtini meeskonnas maailmameistrivõistlustel Ford Fiesta S2000 autoga. Aasta kokkuvõttes saavutati S2000 arvestuses teine koht. Sama aasta lõpus startisid Ott Tänäk ja Kuldar Sikk esimesel MM etapil WRC autoga Walesi rallil, kus lõpetati kuuenda tulemusega. 2012. aastal kuulus Ott Tänäk M-Sporti tiimi ja ta startis WRC autoga kõikidel maailmameistrivõistluste etappidel. Sardiinia rallilt saavutati esimene poodium WRC arvestuses, kui tuldi kolmandale kohale. 2013. aastal MM sarja kohta ei saadud ning osaleti omanimelise rallitiimiga OT Racing, Eesti Meistrivõistluste etappidel ning võideti kõik sõidud omas klassis ja saavutati kolmandat korda Eesti Meistritiitel klassis N4. Kuldar Siku oli välja vahetanud Martin Järveoja (Ewrc-results.com, 2014).

2014. aastal on Ott tagasi MM etappidel ning kaardilugejaks Raigo Mõlder, kellega koos sõideti ka aastatel 2007-2009. Nad osalevad autoralli maailmameistrivõistlustel WRC2 arvestuses Drive Dmack rallitiimis Ford Fiesta R5 autoga.

3. Küsitluse läbiviimine

Viisin läbi internetipõhise ankeetküsitluse veebikeskkonnas www.connect.ee. Küsitlusele vastati 167 korral. 157 vastanudest olid mehed ja 10 naised. Vastanute vanus jäi vahemikku 13-54 eluaastat.

Küsitluse peaesmärk oli teada saada teiste rallifännide lemmikrallisõitja, lisaks veel see, kui palju käiakse autospordiüritusi aastas vaatamas ja mis on vastanute meelest parim autoralli võistlus Eestis.

Küsitluse vastused (vt Lisa 3.):

Lemmikrallisõitjana said enim hääli Ott Tänak 70 korral, Markko Märtin 51 korral ja noor, 21 aastane rallisõitja Karl Kruuda, keda peeti lemmikuks 21 korral.

Kõige sagedamini vastati, et autospordi üritusi käiakse vaatamas 2-5 korda aastas, nii vastas 67 vastanut. 49 korral vastati, et fännid käivad autosporti vaatamas 6-10 korda aastas. 11-15 korda ning üle 15 korra aastas käivad autosporti, küsitluse vastuste põhjal, vaatamas mõlemas variandis 19 vastanut. Ühe korra aastas satuvad autosporti vaatama 13 vastanut.

Parimaks ralliks hääletati ülekaalukalt Rally Estonia 108 häälega, paremuselt teine oli Saaremaa ralli 48 häälega ning teisi rallisid pakuti vaid üksikute vastanute hulgas.

Vastustest lähtuvalt saab öelda, et parimal rallil ehk Rally Estonial on tihe konkurents, hea korraldustöö, huvitavad katsed, meeleolu, mida pakub rohke publik ning kesksuvine ralli toimumise aeg.

4. Autoralli areng Eestis 21. sajandil

Markko Märtini edukäik sajandi algul tegi Eestist maailmas tuntud autoralli riigi. Seda, et autoralli populaarsus Eestis kasvas, saab järeldada juba selle sajandi jooksul osalenud ekipaažide arvust rallidel (vt Lisa 1). Kui 2000. aastal osales aastas kokku 290 ekipaaži ning ühel etapil keskmiselt 48,3 ekipaaži, siis juba aastaks 2006 oli see arv üle kahe korra suurem. Aasta peale kokku võttis rallidest osa 624 ekipaaži, mis teeb keskmiseks 104 ekipaaži ühel rallil. Eestis arenes autosport silmnähtavalt ning kui uuemate autode ajastul ei olnud eestlast tippkonkurentsis, siis nüüd oli näha, et ka väikses Eestis võib jõuda rallis tippu, olgugi, et autosport on väga kallis ala.

Markko Märtin: „Kui alustasin autospordiga, siis ma tahtsin sõita kiiresti, kõikidest kiiremini vastavalt, kus ma paiknesin, mis masinaklassis või mis iganes. Aasta oli siis 90ndate lõpupaik ning kui sellest ajast meelde tuletada, et kui eestlane sõidaks tehasetiimis ja võidaks rallisid, siis kõik ütleksid, et sa oled hull ... Ma arvan, et see, et ma olen suutnud jõuda autoralli tippu, on eelis teistele noortele, sest keegi on varem seal juba käinud ning nad näevad, et miski pole võimatu, kuid see pole kerge tee“ (theasu, 2011)

Aastatel 1990-2000 osales vähemalt ühel MM sarja kuuluval rallil kokku kümme eestlasest rallisõitjat. Aastatel 2001-2013 oli vastav arv 18 sõitjat. Koguni 14 sõitjat olid startinud peale 2005. aastat ehk sellest saab järeldada, et Markko Märtini jõudmine rallimaailma tippu muutis autoralli Eestis populaarsemaks ning paljud noored, kes alustasidki just Märtini hiilgeaegadel, on jõudnud nüüd sinna vanusesse, kus üritatakse läbilööki, konkureerimaks maailma tippudega. Tänu Märtini headele kontaktidele, mis tal on aastate jooksul tekkinud, on mitmed Eesti rallisõitjaid MM rallidele jõudnud. 2007. aastal osales PWRC arvestuses Martin Rauam, viimastel aastatel on tänu Markko Märtini headele suhetele M-Sporti tiimi juhi Malcolm Wilsoniga, kes tegeleb MM sarjas Fordi autodega, saanud võimaluse osaleda WRC sarjas Ott Tänak.

Selle aasta Poola autoralli MM etapil, teenis Ott Tänak WRC2 klassis võidu ja Sander Pärn koos inglasest kaardilugeja James Morganiga Drive Dmack Fiesta Trophy arvestuses, kus kõik võistlejad osalevad identsete Ford Fiesta R2 autodega ja Dmack rehvidega. Peale rallit tõid World Rally Radio reporterid välja võrdluse, et kui arvestada rahvaarvu Eesti ja Poola vahel ning seda, mitu eestlast on autorallis

maailma mõistes tipus, siis Poolas peaks olema see number sada ekipaaži.

Võib öelda, et Eestis on palju häid sõitjaid, kuid enamusel ei õnnestu leida raha, et liikuda oma karjääris edasi, osalemaks võistlustel väljaspool Baltikumi.

5. Rally Estonia

Rally Estoniat hakati korraldama 2010. aastast alates. Ralli direktor on endine rallisõitja Urmo Aava. Rally Estonia võistluskeskus asub Otepääl Tehvandi suusastaadionil ning kiiruskatsed Otepäa ümbruse kruusateedel. Tänavu toimus viies Rally Estonia ning selle viie aastaga on astunud uus samm Eesti autoralli ajaloos, 2014. aastal kuulus Rally Estonia Euroopa meistrivõistluste (FIA ERC) arvestusse. See tähendas tavapärasest pikemat võistlustrassi, rohkem erinevaid meeskondi ehk suuremat konkurentsi, teleülekandeid läbi sarja promootori Eurosporti ning rohkem publikut, eelkõige välismaalt saabuvate rallituristide arvelt.

Kui esimesel, 2010 aasta, rallil toimusid kiiruskatsed kolmel päeval, reedest pühapäevani, siis järgnevatel aastatel on kiiruskatsed toimunud kahel päeval, reedel ja laupäeval.

Võistlust korraldatakse tavapäraselt juuli keskpaigas, kaks nädalat enne Soomes peetavat autoralli MM etappi, et sõitjaid, kes osalevad MM sarjas, oleks huvitatud tulema testi mõttes starti ka Eestis, sest Soome ralli ja Rally Estonia teed on mõlemad väga kiired ning Lõuna-Eesti kuppelmaastikul leidub ka Soomes palju esinevaid trampliine.

5.1. Mad-Croc Rally Estonia 2010

2010. aasta Rally Estonia oli pikem tavapärastest Eesti meistrivõistluste etappidest. Kiiruskatseid olid korraldajad valinud 185 km jagu (tavaliselt on Eestis rallidel kiiruskatseid ligikaudu 110 km) ning punkttabelisse kanti punkte koefitsiendiga 1,5x (EAL, 2010).

Mad-Croc Rally Estonia tõi üle mitme aasta rajale Markko Märtini, mille tõttu oli raja äärde kogunenud väga palju publikut. Märtin osales oma lemmikautol Ford Focus RS WRC 03. Autoralli MM sarjast oli tugevamatest sõitjatest stardis soomlane Toni Gardemeister ja tšehh Martin Prokop, mõlemad osalesid Ford Fiesta S2000 autodel (autosport.ee, 2010).

5.2. auto24 Rally Estonia 2011

2011. aastal vahetus ralli nimisponsor ning Mad Croci vahetas välja auto24.

Kiiruskatse kilomeetrid oli võrreldes eelneva aastaga vähenenud 162 km peale, kuid enam ei kasutatud Eesti meistivõistluste punktide arvutamisel tavapärasest suuremat koefitsienti (EAL, 2011).

Stardis oli taas Markko Märtin, sama autoga, mis aasta varem. Konkurents oli sel aastal aga tihedam. Stardinimekirjast võis leida autoralli absoluutsesse tippu kuuluva norralase Mads Ostbergi autol Ford Fiesta WRC 2011. Lisaks oli kohal veel, nagu eelnevalgi aastal, Martin Prokop. Sel aastal peeti maailmameistrivõistlustel ka Junior World Rally Championship (JWRC) ning Rally Estonial oli kohal mitmeid sõitjaid sellest klassist. Üldarvestuses pidi ralli lõppdes tunnistama Markko Märtin tegevraallisõitja Mads Ostbergi paremust ning nii kuulus Märtinile teine ja Martin Prokopile kolmas koht (autosport.ee, 2011).

5.3. auto24 Rally Estonia 2012

2012. aastast alates kuulub Rally Estonia Historic ehk vanaaegsete autode Euroopa meistrivõistluste hulka. Seega, lisaks Eesti meistrivõistluste etapile peeti ka teine võistlus, Auto24 Rally Estonia Historic. Kui Eesti meistrivõistluste raames läbiti võistluskilomeetreid pea 167 kilomeetri ulatuses, siis Historicud võtsid mõõtu 143 katsekilomeetrit. Historic autoga oli rajal Ford tehasetiimi sõitja, soomlane Jari-Matti Latvala. Ta võitis teise koha saavutanud Valter Christian Jensenit ligi seitsme minutiga. Modernsete ehk tänapäevaste ralliautode stardinimekirjast võis leida lisaks eelmisel aastal võidutsenud Mads Ostbergile veel teistki WRC sarja tippu kuuluvat ekipaaži, kui belglane Thierry Neuville osales Citroen DS3 WRC autoga tiimis Citroen Junior World Rally Team. Lisaks oli juba igaastaseks osalejaks saanud Martin Prokop taas stardis ning sel aastal oli autoks Ford Fiesta WRC. Ralli võitis taaskord Ostberg, Neuville oli teine ja Georg Gross kolmas (autosport.ee, 2012).

2012. aastal valiti konkursil „Ehe Lõuna-Eesti 2012“ Rally Estonia parimaks turismisüdamuseks. Auto24 Rally Estonia 2012 külastas üle 23 000 inimese (rallyestonia.com, 2012).

5.4. auto24 Rally Estonia 2013

Sarnaselt eelmiselegi aastale kuulub auto24 Rally Estonia lisaks Eesti meistrivõistluste arvestusele veel ka Historicute Euroopa meistrivõistluste hulka.

Kui eelnevatel aastatel on olnud stardis mõni maailma tipprallisõitja WRC autoga, siis sel korral oli selles kohas tagasilöökk. Historicute arvestuses oli taas kohal Jari-Matti Latvala, kes saavutasid käigukasti probleemide tõttu alles üheksanda koha. Modernsete autode arvestuses tuli võit üle pika aja taas Eestimaale, kui võidu võttis Georg Gross, teine oli Karl Kruuda ja kolmas venelane Aleksey Lukyanuk (rallybase.com, 2013).

5.5. auto24 Rally Estonia 2014

Sel aastal toimus auto24 Rally Estonia 17.-19. juulil. Tänavu viiendat korda toimuv ralli kuulus esmakordselt Eesti autosportiajaloos FIA Euroopa meistrivõistluste arvestusse, mis korraldati koostöös rahvusvahelise autoliiduga FIA ning sarja promootori Eurosports Eventsiga. Euroopa meistrivõistluste etapp tähendas tavapärasest pikemat võistlustrassi ja kui eelnevatel aastatel olid ralli start ja finiš Otepääl, siis tänavu oli rallisüdameks Tartu linn, Otepääl asusid ainult hoolduspark ja võistluskeskus. Auto24 Rally Estonia 2014 oli ka Eesti autoralli meistrivõistluste etapiks, kuid kuna katsekilometraaž oli reede ja laupäeva peale kokku 235 km, siis selles arvestuses võistlejad osalesid vaid laupäeval.

Nii enne rallit, selle ajal kui ka peale seda sai Rally Estonia kiidusõnu FIA ERC sarja promootori Eurosport Eventsi juhi Jean-Pierre Nicolase käest, kes ütles enda sooviks, et teiste rallide korraldajad õpiksid, kuidas hästi korraldatud ralli toimuma peaks. Jean-Pierre Nicolas avaldas arvamust, et Rally Estonia on kogu tervikuna kindlasti parim FIA ERC etapp. Siinsed teed on nagu segu Soome ja Uus-Meremaa teedest.

6. Kokkuvõte

Tööd alustades püstitasin mitu küsimust ning toetudes materjalidele, mida töös kasutasin, ja oma teadmistele sain neile vastuse. Minu eesmärkideks oli teada saada, kas Eesti 21. sajandi parimaks rallisõitjaks peetav Markko Märtin on ka tänapäeval rallifännide seas populaarseim. Millist mõju on avaldanud Markko Märtini edu Eesti autospordis? Mis on parim autoralli üritus Eestis ja miks?

Markko Märtin on ka tänapäeval endiselt rallifännide seas populaarne, kuid temast veelgi enam sai küsitluses hääli tänapäeval rallimaailma tipus olev Ott Tänak. Üheks põhjuseks, miks Märtin sai vähem hääli kui Tänak, võib olla see, et Markko on juba aastaid tippspordist rallisõitjana kõrval, kuid Ott Tänak on hetkel tegev sõitja. Markko Märtini edu autospordis on teinud autorallist Eestis populaarsema spordiala. Kasvanud on osalevate ekipaažide arv rallidel, võrreldes 21. sajandi algusega umbes kaks korda. Märtini tuntus rallimaailmas on olnud eestlastele abiks pääsemaks kergemini maailmameistrivõistlustele. Parim autoralli üritus Eestis on Rally Estonia. Seal on hea korraldus, huvitavad kiiruskatsed, tihe konkurents, positiivne meeleolu, mille loovad rohke publik ja kesksuvine toimumisaeg.

Kuigi Eesti on rahvaarvult väike riik, siis meil on palju kiireid noori rallisportlasi, kuid enamik neist ei pääse aktiivselt osalema väljaspool Eestit toimuvatele võistlustele. Autoralli on kallid ala ja väikeses Eestis on keeruline leida piisavalt vahendeid, mida maailmameistrivõistlustel või ka Euroopa meistrivõistlustel osalemiseks vaja läheb. Seega peavadki paljud perspektiivikad sõitjad, kes on leidnud võimaluse kasvõi mõnel korral maailmameistrivõistlustel või Euroopa meistrivõistlustel oma võimeid näidata, peaaesjalikult sõitma vaid Eestis või naaberriikide rallidel. Rahalised vahendid ongi minu arvates autospordis nii Eestis kui ka üleüldse maailmas üks suurim probleem, sest tihti jäävad paljud noored talendikad sõitjad varju, sest ei leidu sponsoreid, kes oleks võimelised neid piisavalt toetama.

7. Resüme

When starting my work, I raised many questions and based on my own knowledge and material I collected from different sources, I found answers. The purpose of my work was to find out if Markko Märtin, who is thought to be the best rally driver from Estonia in the 21st century, is still the most popular amongst today's fans. What are his influences to the success of Estonia's rally sport in the past years. Also, which is the best rally event in Estonia and why it attracts fans.

I asked 167 people and the survey showed that despite being retired for nearly 9 years, Markko Märtin is still very popular amongst fans, however, Ott Tänak, who is currently one of the top rally drivers in the world, got even more votes. Märtin's success clearly increased the interest and made rally one of the most popular sports in Estonia. Compared to the beginning of the 21st century, there are twice as many participants as before. Märtin's success years ago has helped Estonians to get to the championships easier in the future. The best event in Estonia is definitely Rally Estonia. It has great organization, interesting stages, tight competition and always positive atmosphere created by huge crowd and nice midsummer weather.

Even though Estonia is a small country, we still have lots of fast rally drivers. However, rally is an expensive activity and the lack of resources stops many of them to enter the bigger events outside of Estonia. This is also the reason why many experienced and talented drivers who may have even had a chance to once compete in various events abroad, had to return to local or, at best, races in near Estonia.

Kasutatud kirjandus

- Arula, A. (2005). MM-sarja meeskonnad. Autoleht, 2, 12.
- autosport.ee (2010). Mad Croc Rally Estonia stardinimekiri.
http://autosport.ee/rallyreg/?page=27&race_id=80& (17.04.2014)
- autosport.ee (2011). Auto24 Rally Estonia stardinimekiri.
http://autosport.ee/rallyreg/?page=27&race_id=150& (17.04.2014)
- autosport.ee (2012). Auto24 Rally Estonia stardinimekiri.
http://autosport.ee/rallyreg/?page=27&race_id=181& (17.04.2014)
- Eesti Autospordi Liit (2010). Mad Croc Rally Estonia 2010 võistlusjuhend.
http://autosport.ee/rallyreg/public/calendar_file/20100628_RE_juhend_EST.pdf
(17.04.2014)
- Eesti Autospordi Liit (2011). Auto24 Rally Estonia 2011 võistlusjuhend.
http://autosport.ee/rallyreg/public/calendar_file/2011_regs_EST_ENG_re_ANH.pdf
(17.04.2014)
- ESBL (2011). Eedo Raide. http://entsyklopeedia.ee/artikkel/raide_eedo (06.10.2014)
- ESBL (2011). Ilmar Raissar. http://entsyklopeedia.ee/artikkel/raissar_ilmars
(06.10.2014)
- ESBL (2011). Uno Aava. http://entsyklopeedia.ee/artikkel/aava_uno (06.10.2014)
- Ewrc-results.com (2014). Ott Tänak profiil. <http://ewrc-results.com/profile.php?p=5633&t=Ott-Tanak> (18.04.2014)
- Ewrc-results.com (s.a.). Markko Martin profiil. <http://ewrc-results.com/profile.php?p=640&t=Markko-Martin> (18.04.2014)
- Holmes, M. (2003). Monte Carlo Ralli. Autoleht, 3, 41-42.
- Luik, R. (2003). MM-sarja meeskonnad. Autoleht 1, 46.
- Luik, R. (2003). Peugeot ei usu kergeid võite. Autoleht, 1, 40.
- Ojaperv, A. (2013). Ott Tänak – rallimees, mitte jutumees. Rally.ee
<http://rally.ee/?a=a009&b=9539> (18.04.2014)
- rally-base.com (2013). Auto24 Rally Estonia tulemused. <http://rally-base.com>

base.com/2013/auto24-rally-estonia-2013/ (17.04.2014)

rallyestonia.com (2012). Auto24 Rally Estonia sai väärrika turismiauhinna.
<http://www.rallyestonia.com/rally/auto24-rally-estonia-sai-vaarika-turismiauhinna/>
(17.04.2014)

rallyestonia.com (2013). Auto24 Rally Estonia on 2014. aasta FIA Euroopa autoralli
meistrivõistluste etapp. <http://www.rallyestonia.com/rally/auto24-rally-estonia-on-2014-aasta-fia-euroopa-autoralli-meistrivoistluste-etapp/> (17.04.2014)

Theasu (18.02.2011). Urmas Oti intervjuu Markko Märtiniga (osa 2) [video]
http://www.youtube.com/watch?v=exOY_Jr1Vso (19.04.2014)

wikipedia.org (2013). Michael Park (Co-driver).
http://en.wikipedia.org/wiki/Michael_Park_%28co-driver%29#mediaviewer/File:MichaelParkMonument.jpg (24.08.2014)

Lisa 1. Eesti meistrivõistlustel autorallis osalenud ekipaažide arv 21. sajandil

Tabel 1.

Aasta	Rallide arv	Osalenud ekipaaže aastas	Keskmine ekipaažide arv ühel rallil
2013	6	736	122,7
2012	6	533	88,8
2011	7	609	87,0
2010	6	574	95,7
2009	6	523	87,2
2008	6	664	110,7
2007	7	743	106,1
2006	6	624	104,0
2005	7	600	85,7
2004	5	382	76,4
2003	7	421	60,1
2002	8	472	59,0
2001	9	453	50,3
2000	6	290	48,3

Lisa 2. Michael Parki mälestuskivi Piritall

Lisa 3. Küsimustik

Kokku vastanuid: 167

Mees: 157

Naine: 10

Keskmine vastanute vanus: 22,8 eluaastat

1.Kes on teie lemmikrallisõitja Eestis?

Markko Märtin 51 vastanut

Ott Tänak 70 vastanut

Karl Kruuda 21 vastanut

Urmo Aava 9 vastanut

Timmu Kõrge 9 vastanut

Martin Kangur 4 vastanut

Egon Kaur 3 vastanut

2.Kui tihti satute autospordi üritusi aastas vaatama?

2-5 korda 67 vastanut

6-10 korda 49 vastanut

11-15 korda 19 vastanut

üle 15 korra 19 vastanut

1 kord 13 vastanut

3.Mis on Teie arvates parim ralli Eestis viimastel aastatel?

Rally Estonia 108 vastanut

Saaremaa ralli 48 vastanut

Võrumaa talveralli 6 vastanut

Viru ralli 4 vastanut

Tallinna ralli 1 vastanu

4.Mis teeb sellest rallist parima ralli?

Hea korraldustöö 111 vastanut

Tihe konkurents 121 vastanut

Hea aeg ralli toimumiseks 109 vastanut

Huvitavad kiiruskatsed 120 vastanut